

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Економіко-гуманітарний інститут, гуманітарний факультет
(повне найменування інституту, назва факультету)

Кафедра міжнародних економічних відносин
(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА ДИПЛОМНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**на тему «Вплив процесів транснаціоналізації на структуру
міжнародного бізнесу»**

Виконав

студент 6 курсу, групи ГФз-213
спеціальності 292 «Міжнародні економічні
відносини», ОПП «Міжнародний бізнес»
(код і назва напрямку підготовки, спеціальності)

Кусий Т. В.

(прізвище та ініціали студента)

Керівник Венгерська Н. С.

(прізвище та ініціали)

Рецензент Зубов Г. С.

(прізвище та ініціали)

м. Запоріжжя
2018 рік

РЕФЕРАТ

КДМР: 136 с., 10 рис., 10 табл., 61 джерел, 4 додатки.

Мета роботи – з'ясувати вплив процесів транснаціоналізації на формування міжнародного бізнесу та виявити особливості впливу на національний бізнес.

Об'єктом дослідження є міжнародні економічні відносини, які виникають в процесі транснаціоналізації економіки.

Предмет дослідження – особливості впливу ТНК на функціонування міжнародного бізнесу.

Методи дослідження – логічний – для з'ясування функціональної ролі ТНК в формуванні міжнародного бізнесу; метод порівняльного аналізу – для аналізу індексу транснаціоналізації та показників транснаціоналізації виробництва, що здійснюють вплив на світову економіку; статистико-економічний – аналіз тенденцій функціонування глобальних транснаціональних корпорацій; синтезу – для розробки пропозицій щодо шляхів до глобальної транснаціоналізації та її перспективні напрями для України; експертної діагностики – для оцінки сучасного стану транснаціональних корпорацій у сфері виробництва та нефінансових організацій; графічний і табличний – для наочного відображення процесів транснаціоналізації в країнах з трансформаційною економікою, виявленні переваг та недоліків глобальних трансформацій для розвитку міжнародного бізнесу.

Анотація. Досліджено особливості формування міжнародного та національного бізнесу. Закцентовано увагу на значному впливі ТНК на формування міжнародного бізнесу. Зауважено на структурі українського ринку злиттів і поглинань. Виокремлено основні сфери функціонування ТНК та тенденції їх розвитку. Виявлено переваги та недоліки глобальних трансформацій для розвитку міжнародного та національного бізнесу.

Проаналізовано перспективні напрями транснаціоналізації української економіки.

МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС, ТНК, КОНВЕРГЕНТНА ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА, СТРАТЕГІЧНІ АЛЬЯНСИ, РИНОК ЗЛИТТІВ ТА ПОГЛИНАНЬ

Аннотация. Исследованы особенности формирования международного и национального бизнеса. Акцентируется внимание на значительном влиянии ТНК на формирование международного бизнеса. Отмечена структура украинского рынка слияний и поглощений. Выделены основные сферы функционирования ТНК и тенденции их развития. Выявлены преимущества и недостатки глобальных трансформаций для развития международного и национального бизнеса. Проанализированы перспективные направления транснационализации украинской экономики.

МЕЖДУНАРОДНЫЙ БИЗНЕС, ТНК, КОНВЕРГЕНТНЫЕ ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СИСТЕМА, СТРАТЕГИЧЕСКИЕ АЛЬЯНСЫ, РЫНОК СЛИЯНИЙ И ПОГЛОЩЕНИЙ

Abstract. The peculiarities of formation of international and national business are investigated. The emphasis is on the significant impact of TNCs on the formation of international business. Observed in the structure of the Ukrainian market of mergers and acquisitions. The main areas of operation of TNCs and trends of their development are singled out. The advantages and disadvantages of global transformations for the development of international and national business are revealed. The perspective directions of transnationalization of the Ukrainian economy are analyzed.

INTERNATIONAL BUSINESS, TNC, CONVERGENT ECONOMY SYSTEM, STRATEGIC ALLIANCE, MARKET OF LOSSES AND DEVELOPMENT

ЗМІСТ

Завдання на кваліфікаційну дипломну магістерську роботу	2
Реферат.....	4
Вступ.....	8
1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛІГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСІВ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ.....	12
1.1 Концептуальні підходи до дослідження процесів транснаціоналізації виробництва.....	12
1.2 Класифікація критеріїв та показників транснаціоналізації виробництва	25
1.3 Функціональна роль ТНК в формуванні міжнародного бізнесу	37
2 АНАЛІЗ ВПЛИВУ ТНК НА ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ.....	42
2.1 Тенденції функціонування транснаціональних корпорацій у сфері виробництва.....	42
2.2 Особливості функціонування транснаціональних банків у структурі міжнародного бізнесу.....	54
2.3 Вплив процесів транснаціоналізації на розвиток бізнесу в країнах з трансформаційною економікою.....	64
3 ТРАНСФОРМАЦІЯ ЯК ФАКТОР МОДЕРНІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ ТА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	77
3.1 Напрями розвитку міжнародного та національного бізнесу під впливом транснаціональних корпорацій в умовах глобалізації.....	77
3.2 Шляхи підвищення конкурентоздатності національних підприємств під впливом транснаціоналізації.....	91
4 ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ...	96

4.1 Аналіз потенційних небезпек.....	96
4.2 Заходи по забезпеченню безпеки.....	98
4.3 Заходи по забезпеченню виробничої санітарії та гігієни праці.....	100
4.4 Заходи з пожежної безпеки.....	106
4.5 Заходи по забезпеченню безпеки в надзвичайних ситуаціях.....	108
Висновки.....	113
Перелік джерел посилань.....	116
ДОДАТОК А Узагальнення теоретичних підходів до проблем виникнення ТНК.....	122
ДОДАТОК Б Класифікація факторів, що впливають на формування теоретичних підходів до виникнення і функціонування ТНК.....	124
ДОДАТОК В Найбільші транснаціональні компанії в сфері послуг за показником ринкової вартості, млрд дол.....	125
ДОДАТОК Г Переваги та загрози фінансової глобалізації.....	127

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ

1. Гелд Д. Глобальні трансформації. Політика, економіка, культура / Д. Гелд, Е. МакГрю, Д. Голдблатт, Дж. Перратон ; [пер. з англ., переднє слово Ю. Павленка]. - К. : Фенікс, 2013. - 584 с.
2. Гідденс Е. Нестримний світ: як глобалізація перетворює наше життя / Е. Гідденс; [пер. з англ. Н. П. Поліщук]. - К. : Альтерпрес, 2014. - 100 с.
3. Глобалізація і стратегія розвитку. В кн.: Міжнародні стратегії економічного розвитку : навч. посібник / [за ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, І. В. Ліганенко]. - [2-ге вид.]. - К. : Центр учбової літератури, 2015. - С. 39-74.
4. Бочан І. О. Глобальна економіка : підручник / І. О. Бочан, І. Р. Михасюк. - К. : Знання, 2017. - 403 с.
5. Інтеграція та глобалізація у світовій економічній системі. В кн. : Школа І. М. Міжнародні економічні відносини : підручник / І. М. Школа, В. М. Козменко, О. В. Бабінська. - [2-ге вид., перероб. і доп.]. - Чернівці : Книги - ХХІ, 2017. - С. 334-507.
6. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М. Кастельс - М. : ТУ ВШЭ, 2010. - 608 с.
7. Лук'яненко Д. Г. Економічна інтеграція та глобальні проблеми сучасності : навч.-метод. посібник / Д. Г. Лук'яненко. - К. : КНЕУ, 2015. - 206 с.
8. Бебик В. М. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика : навч. посібник / В. М. Бебик, С.О. Шергін, Л. О. Дегтярова. - К.: Україна, 2016. - 208 с.
9. Глобальні трансформації та стратегії розвитку : монографія / [О. Г. Білорус та ін.]. - К. : ВІПОЛ, 2008. - 415 с.
10. Гладій І. Й. Просторові трансформації і регіональна парадигма світового ринку / І. Й. Гладій // Вісник економічної науки України. - 2016. - № 1.- С. 41-45.

11. Геоекономічні сценарії розвитку і Україна : монографія / [В. І. Філіпенко та ін.]. - К. : Академія, 2018. -137 с.
12. Глобалізація та внутрішній розвиток: ефекти взаємодії. В кн.: Геєць В. М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку : монографія / В. М. Геєць ; НАН України ; Ін-т екон. та прогнозування НАН України. - К., 2009. - С. 465-606.
13. Сорока І.Б. Транснаціональні корпорації та їхня роль у процесі активізації у процесі міжнародної інтеграції.// Сорока І.Б /Актуальні проблеми економіки -2009.№ 9(99) - С.35
14. Антоненко О. І. Деякі тенденції розвитку транснаціональних корпорацій в Україні [Електронний ресурс] / О. І. Антоненко, О. А. Чурилова. – Режим доступу:http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/fk_d/2011_1/part3/56.pdf.
15. Рогач О. І. Транснаціональні корпорації у світовому господарстві : монографія / О. І. Рогач. – К. : ВЦ «Київський університет», 2016. – 150 с.
16. Білорус О. Е. Економічна система глобалізму : монографія / О. Е. Білорус. - К. : КНЕУ, 2013. - 360 с.
17. Антонюк Л. Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн: теорія та механізм реалізації / Л. Л. Антонюк. - К.: КНЕУ, 2014. - 275 с.
18. Самофалов В. Глобальний виклик транснаціональних корпорацій. // Дзеркало тижня. № 31 (456) 16 - 22 серпня 2013 р. – с. 14-21
19. Линенко А.В. Фінансова глобалізація: проблеми та перспективи / А.В. Линенко, Є.О. Герценок [Електронний ресурс] // Вісник Запорізького національного університету: Економічні науки. – 2012. №3 (15). – Режим доступу: [http:// web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/eco-3-2012/188-194.pdf](http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/eco-3-2012/188-194.pdf)
20. Глобализация мирового хозяйства : учеб. пособие / [под ред. М. Н. Осьмовой, А. В. Бойченко]. - М. : ИНФРА-М, 2016. - VIII, 376 с.
21. Гальчинський А. С. Суперечності реформ у контексті цивілізаційного процесу / А. С. Гальчинський - К. : Українські пропілеї, 2011. - 320 с.
22. Глобальное конкурентное пространство : монография / [Пахомов Ю.Н. и др.]. - К. : КНЕУ, 2017. – 137 с.

23. Антициклічне регулювання ринкової економіки: глобалізаційна перспектива : монографія / [Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, Я. М. Столярчук та ін.]. - К. : КНЕУ, 2010. – с. 29-35
24. Економічна теорія: Політекономія : підручник / [за ред. В. Д. Базилевича]. - К. : Знання, 2017. - 719 с.
25. Ковтун О. І. Економіка : підручник / О. І. Ковтун, П. О. Куцик, Е. І. Башнянин ; [за заг. ред. О. І. Ковтуна]. - Львів : Видавництво ЛКА, 2014. - 704 с.
26. Башнянин Е. І. Економічні системи : монографія / За ред. д.е.н., проф. Е. І. Башнянина. - Львів : Ліга-Прес, 2013. - Т. 4. - 508 с.
27. Глобальна економіка ХХІ ст.: людський вимір : монографія / [Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник та ін.]. - К. : КНЕУ, 2012. - 420 с.
28. Глобалізаційні впливи: особливості сучасних міжнародних відносин України / [ред. Л. Кудіна]. - К. : Молодіжна Альтернатива, 2009. - 92 с.
29. Буценко І. М. Показники оцінки процесу економічної глобалізації / І. М. Буценко, Ю. В. Ілясова // Економіка Криму. - № 1(34), 2011. - С. 498-501.
30. Рокоча В. Транснаціональні корпорації : навчальний посібник / В.Рокоча, О.Плотніков, В. Новицький та ін. – К.: Таксон, 2011. – 304 с.
31. Гладій І.Й. Регіоналізація світового ринку: євроінтеграційний аспект: Монографія // Гладій І.Й. / Економічна думка, 2016 – С.554
32. Дюмулен И. И. Международная торговля услугами : науч. издание / И. И. Дюмулен. - М. : Экономика, 2013. - 314 с.
33. Філіпенко А. С. Економічний розвиток сучасної цивілізації / А. С. Філіпенко. - К. : Знання України, 2010. - 174 с.
34. Глобалізація і безпека економічного розвитку : монографія / [О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко та ін. ; за ред. О. Г. Білоруса]. - К. : КНЕУ, 2011. - 733 с.
35. Гражевська Н. І. Економічні системи епохи глобальних змін : монографія / Н. І. Гражевська. - К. : Знання, 2016. - 431 с.
36. Гіл Чарлз В. Л. Міжнародний бізнес [Текст] : конкуренція на

глобальному ринку / Чарлз В. Л. Гіл ; [пер. з англ.] - К. : Основи, 2011. - 854 с.

37. Цивилизационная структура современного мира : монография ; в 3-х т. Т. III. Цивилизации Востока в условиях глобализации / [Ю. Н. Пахомов и др.]. - К. : Наукова думка, 2018. – 698 с.

38. Шабаліна Л. Аналіз впливу транснаціональних корпорацій на економіку України / Л. Шабаліна, М. Корнейченко. - Донецьк : Економіка, 2012. - С. 59-63.

39. Рогач О. І. Транснаціональні корпорації / Рогач О. І. - К. : Київський університет, 2013. – С. 47-53

40. Сучасні економічні теорії глобальних систем : навч. посібник / [Г. І. Башнянин, Б. М. Шевчик, О. О. Сухий, О. О. Перепьолкіна] - Львів : Новий Світ - 2000, 2013. - 322 с.

41. Рейтинг найбільших компаній світу у 2012 році «FT Global 500 2012. Financial Times [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ft.com/cms>.

42. Офіційний сайт Бостонської консалтингової групи BCG [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.bcgperspectives.com/content/articles>.

43. Міжнародна економіка : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / [А. М. Поручник, Я. М. Столярчук, О. Д. Павловська та ін.; за ред. А. М. Поручника]. - К. : КНЕУ, 2005. - 156 с.

44. Охота В. І. Формування конкурентних переваг ТНК в умовах глобалізації / В. І. Охота // Інноваційна економіка. - № 11, 2012 (37). - С. 82-88.

45. Міжнародні організації економічного співробітництва : довідник / Рада національної безпеки і оборони України; Національний ін-т проблем міжнародної безпеки / А. І. Сухоруков, Н. Г. Діденко. - К.: НІПМБ, 2015. - 114 с.

46. Патица Н. І. Міжнародні валютно-кредитні відносини : навч. посіб. / Н. І. Патица. - К. : Знання, 2012. - 566 с.

47. Райнерт Е. Критичний аналіз правил Вашингтонського консенсусу для економічно відсталих країн / Е. Райнерт // Україна фінансова. Інформаційно-

аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку [Електронний ресурс : <http://www.ufin.com.ua/>].

48. Офіційний сайт Банку міжнародних розрахунків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bis.org/statistics/index.htm>.

49. Рогач О. І. ТНК і економічне зростання країн, що розвиваються : монографія / О. І. Рогач. - К. : Київський університет, 1994. - 150 с.

50. UNCTAD, World Investment Report 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unctad.org/wir>

51. Річний звіт компанії Exxon Mobil «Summary Annual Report 2012» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.exxonmobil.com/Corporate/about.aspx>.

52. Николаев Е. Альтернативные концепции глобализации в контексте усиления мировой конкуренции [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.univer.omsk.su/omsk-old/socstuds/glob/index.html>

53. Терехов Є.М., Прокопенко О.В. Вплив транснаціональних корпорацій на розвиток національних економічних систем // Вісник СумДУ. – 2010. – №1. – С.103-113.

54. Башнянин Е. І. Становлення теорії економічного лібералізму та її застосування в трансформаційні економіці : монографія / Е. І. Башнянин, Б. М. Шевчик, О. І. Дунас, Ю. В. Кирилич, О. В. Кривицька. - Львів : Ліга-Прес, 164 с.

55. Eurostat, statistics explained [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained>

56. InVenture Investment Group [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.inventure.ua/project/agtech-ukraine>

57. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ : монографія / [кер. авт. кол. і наук. ред. М. Циганкова]. - К. : КНЕУ, 2003. - 660 с.

58. Долішній М. І. Регіональна політика на рубежі XX - XXI століть: нові пріоритети / М. І. Долішній. - К. : Наукова думка, 2016. - 508 с.

59. Діалог цивілізацій: протиріччя глобалізації : матеріали Другої Всесв. конференції, Київ, 23 травня 2003 р. - К. : МАУП, 2013. - 376 с.

60. Башнянин Е. І. Економічні системи: проблеми структуризації і типологізації / Е. І. Башнянин, І. М. Копич, Б. М. Шевчик. - Львів : Коопосвіта, 2015. - 220 с.

61. Черномаз К. Г. Особливості формування міжнародного бізнесу під впливом процесів транснаціоналізації / К. Г. Черномаз, Т. О. Кусий // Інфраструктура ринку. – О.: Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2018. - №2 – 124с. (с.69-83)